

*Ocena niedostateczna: nie spełniam jeszcze wymagań koniecznych do uzyskania oceny dopuszczającej.

* Każda kolejna ocena obejmuje także umiejętności wymagane na oceny niższe.

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytam i omawiam utwory liryczne				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
-Rozpoznaję rodzaj literacki i jego gatunki, -znam podstawowe cechy utworów lirycznych, -wygłaszam z pamięci wskazany utwór, -krótko opowiadam, o czym jest przeczytany wiersz, -wskazuję podmiot liryczny i bohatera lir., -wyjaśniam pojęcie rymu, wersu, refrenu, -zna nazwy środków artystycznych, -przedstawiam tematykę i przesłanie utworu, -wymieniam autorów utworów wskazanych w podstawie programowej.	-Odróżniam gatunki liryczne, -opowiadam o podmiocie lirycznym, przedstawiając jego myśli i uczucia, -określam adresata, bohatera wiersza, -rozpoznaje w utworach środki stylistyczne -wskazuję w wierszu rymy -rozpoznaje przesłanie wiersza, -wygłaszam z pamięci wskazany utwór liryczny z intonacją, -podejmuję próbę uzasadnienia swoich wrażeń, -wskazuję w wierszu wartości.	-Uzasadniam, dlaczego utwór należy do liryki, -wygłaszam z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, -określam temat wiersza, -wyodrębniam obrazy poetyckie, -określam nastrój utworu z uzasadnieniem, -formułuję przesłanie utworu lirycznego i zastanawia się nad jego aktualnością, -określam cechy bohatera wiersza.	-Analizuję cechy liryki i gatunków lirycznych, -wygłaszam wiersz stosując kryteria, -ciekawie opowiadam o sytuacji przedstawionej w wierszu, -opisuję zachowanie bohatera wiersza i wyraża swoją opinię na jego temat, -wskazuję odpowiednie cytaty, -rozpoznaję funkcje środków stylistycznych.	-Wyjaśniam cechy liryki i gatunków lirycznych, -porównuję podmiot liryczny z adresatem i bohaterem wiersza- przedstawiam wnioski, -twórczo interpretuję utwory z uwzględnieniem kontekstów historycznych, kulturowych itp.

Czytam i omawiam utwory epickie				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
-rozpoznaję i zapamiętuję podstawowe cechy epiki, - wymieniam elementy świata przedstawionego: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, -wymieniam wybrane gatunki epickie, np. baśń, legenda, nowela, -wymieniam wybrane wydarzenia tworzące akcję utworu, -rozpoznaję i wymieniam bohaterów utworu, -znam pojęcia: narrator i narracja, -wskazuję w utworze wątek główny, przesłanie, -opowiadam o treści utworu, zachowując kolejność zdarzeń, -dostrzegam w utworach elementy historyczne, -wymieniam autorów utworów epickich.	- wymieniam cechy gatunkowe utworu epickiego np. opowiadania, powieści, pamiętnika, -opisuję wybrane elementy świata przedstawionego, -wyszukuję w tekście określone informacje, -ustalam kolejność zdarzeń, -nazywam rodzaj narratora i narracji, -rozpoznaję rodzaje bohaterów w utworze, -rozpoznaję wątki poboczne, -wskazuję wartości ważne dla bohaterów, -omawiam jego postawę, -rozpoznaję w utworze ważne informacje, -dostrzegam przenośny sens utworu, -rozumiem słowo kontekst.	-omawiam elementy epiki i gatunków epickich, -opowiadam o elementach świata przedstawionego, -rozpoznaję puentę, -opowiadam o wybranych wydarzeniach fabuły, -charakteryzuję narratora utworu, -zbieram informacje o bohaterze, -uzasadniam rodzaj narracji, -omawiam wątek główny, -określam doświadczenia bohaterów, -prezentuję własne rozumienie utworu, -rozpoznaję informacje mniej ważne w utworze, -odróżniam: fakty i opinie, - wypowiadam się na temat przesłania utworu.	-uzasadniam przynależność rodzajową utworu do epiki oraz gatunkową, -analizuję elementy świata przedstawionego i wyciągam wnioski, -rozpoznaję związki przyczynowo-skutkowe, -określam relacje łączące bohaterów utworu, -uzasadniam wskazane cechy bohaterów, odwołując się do treści utworu, -selekcjonuję zebrane informacje o bohaterze, -dokonuję analizy fragmentu utworu, aby określić rodzaj narracji, -omawiam wątki poboczne -formułuję przesłanie utworu, -nawiązuję do kontekstów np. historycznego.	-twórczo interpretuję utwór z uwzględnieniem prostych kontekstów, -porównuję elementy świata przedstawionego różnych utworów, -uzasadniam przynależność rodzajową i gatunkową utworu, podając odpowiednie przykłady, -charakteryzuję bohatera, - przedstawiam wnioski, -określam problematykę utworu i prezentuje ją w twórczy sposób, -w interpretacji utworów epickich wykorzystuję odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, etycznymi.

Czytam i omawiam utwory dramatyczne				
Ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
-znam pojęcie dramatu, -rozpoznaję komedię i tragedię, -rozpoznaję cechy utworów dramatycznych, -odróżniam utwór pisany prozą i wierszem od dramatu, -krótko opowiadam treść utworu, -wymieniam elementy świata przedstawionego w dramacie: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, -rozumiem pojęcie bohatera tragicznego, -dostrzegam komizm	-Znam i wskazuję cechy utworów dramatycznych, -opisuję elementy świata przedstawionego w dramacie, -wyszukuję w dramacie określone informacje, -ustalam kolejność wydarzeń , -wymieniam niektóre cechy bohaterów , -wskazuje wartości ważne dla bohaterów dramatu, -znam pojęcie komizmu, -rozpoznaje w dramacie ważne informacje.	-Omawiam cechy dramatu, -opowiadam o elementach świata przedstawionego w dramacie, -opowiadam o wybranych wydarzeniach, -określam rodzaj bohatera: główny i drugoplanowy, -oceniam bohaterów dramatu, -wymieniam rodzaje komizmu, -rozpoznaję cechy dramatu romantycznego	-uzasadniam, dlaczego utwór jest dramatem, -analizuję cechy rodzajowe dramatu i cechy gatunkowe tragedii i komedii, -analizuję elementy świata przedstawionego w dramacie i wyciągam wnioski -rozpoznaję związki przyczynowo-skutkowe, -określam relacje łączące bohaterów, -omawiam rodzaje komizmu, -szukam kontekstów.	-Udowadniam, że czytany utwór jest dramatem, podając odpowiednie przykłady z tekstu, -Twórczo przedstawiam problematykę utworu oraz zależności między wydarzeniami -charakteryzuję bohatera dramatu, - w twórczy sposób określa problematykę dramatu i prezentuje ją, -wyczerpująco wypowiadam się na temat wydarzeń przedstawionych w dramacie, odwołując się do znajomości całej lektury, -określam funkcje komizmu.

Czytam i omawiam utwory synkretyczne (ballada)				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-rozpoznaję elementy epiki, liryki i dramatu,	-wskazuję cechy ballady -omawiam elementy świata przedstawionego z	-wymieniam cechy ballady, -porządkuję wydarzenia w sposób przyczynowo-	-wnikliwie omawiam cechy ballady, - analizuję elementy świata przedstawionego i	-samodzielnie analizuje i interpretuje omawianą balladę,

-wymieniam elementy świata przedstawionego w balladzie, -dostrzegam problem winy i kary w balladzie.	podziałem na fikcyjne i fantastyczne.	-skutkowy, -opisuję bohaterów.	związki przyczynowo-skutkowe.	- uzasadniam przynależność rodzaju i gatunku utworu przykładami z tekstu.
Odbieram i omawiam inne teksty kultury				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-określam tematykę dzieła, wymieniam jego elementy -nazywam wrażenia wywołane np. obrazem, grafiką, rzeźbą itp. -rozpoznaję wywiad i artykuł -wskazuję podstawowe elementy spektaklu i filmu: grę aktorską, dekorację, kostiumy i muzykę.	-opisuję elementy np. obrazu, wymieniam realistyczne i fantastyczne -odróżniam fragmenty tekstu publicystycznego od popularnonaukowego i naukowego, -wskazuję cechy teatru, filmu i muzyki.	- opisuję sytuację na obrazie, emocje postaci i uczucia, które wywołuje we mnie dzieło, -określam podstawowe cechy wywiadu i artykułu. -omawiam elementy teatru i filmu, np. charakteryzację, ujęcie i program informacyjny. - wskazuję różnice między utworem literackim a jego adaptacją.	-opisuję sytuację przedstawioną na obrazie, grafice, fotografii itp. -przedstawiam własne rozumienie tekstu kultury, - swobodnie używam słownictwa teatralnego i opisuję zasady kulturalnego zachowania. - planuję grę aktorską, dekoracje, kostiumy i rekwizyty.	-przedstawiam własne zdanie na temat sytuacji ukazanej w tekście kultury -dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. tworzę własną historię na podstawie dzieła, - współtworzę inscenizację: planuję scenografię itp. - Twórczo wykorzystuję przedmioty codziennego użytku w teatrze i przygotowuję plakat teatralny.

II. Kształcenie językowe

Fonetyka				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-znam pojęcie fonetyki, -odróżniam głoskę od litery i sylaby,	-rozróżniam rodzaje głosek, -rozumiem, na czym polegają zjawiska	-omawiam mechanizm upodobień fonetycznych i uproszczeń grup spółgłoskowych,	-rozpoznaję rodzaje wszystkich głosek i cechy -objaśniam mechanizm upodobień fonetycznych	-wykorzystuję wiedzę o głoskach oraz upodobnieniach do

-wiem, czym są upodobnienia fonetyczne i uproszczenia grup spółgłoskowych, -wiem, co to akcent wyrazowy i zdaniowy	fonetyczne, w tym upodobnienia, uproszczenia grup spółgłoskowych, utrata dźwięczności w wygłosie, -rozumiem, co to jest intonacja oraz akcent wyrazowy i zdaniowy.	-rozpoznaję rodzaj i kierunek upodobnienia oraz utratę dźwięczności w wygłosie, -stosuję reguły akcentowania.	i uproszczeń grup spółgłoskowych -podaję przykłady różnych rodzajów upodobień, -prawidłowo akcentuję wyrazy.	poprawnego mówienia i pisania, -świadomie i bezbłędnie akcentuję wyrazy i zdania we wszystkich swoich wypowiedziach oraz podczas czytania i recytacji.
---	--	---	--	---

Fleksja				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-rozpoznaję różne formy czasownika, -znam jego odmianę -wymieniam imiesłowowy, -znam zasady tworzenia i odmiany imiesłowów	-wymieniam rodzaje imiesłowów, -wyjaśniam zasady tworzenia i odmiany imiesłowów.	-stosuję różne rodzaje imiesłowów, -wskazuję imiesłów w zdaniu.	-tworzę różne rodzaje imiesłowów -przekształcam wskazane czasowniki na konstrukcje z imiesłowami, -bездлędnie zapisuję nie z różnymi częściami mowy	-poprawnie używam imiesłowów, -redaguję tekst z użyciem imiesłowów.

Składnia				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-rozpoznaję zdanie i równoważnik zdania, -znam pojęcie: imiesłowowy równoważnik zdania,	-odróżniam zdanie od równoważnika zdania i wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania	-przekształcam zdanie na równoważnik zdania i odwrotnie, -przekształcam wypowiedzenie w	-układa zdanie i równoważnik zdania oraz imiesłowowy równoważnik zdania, -poprawnie przekształcam imiesłowowy	-poprawnie używam w swoich wypowiedziach zdanie, równoważnik zdania oraz imiesłowowy równoważnik zdania,

-wie, jak przekształcić wypowiedzenie w imiesłowowy równoważnik zdania, -znam terminy: mowa zależna i mowa niezależna	-w podanym tekście wskazuję mowę zależną i mowę niezależną.	imiesłowowy równoważnik zdania, -określam różnice między mową zależną a mową niezależną.	równoważnik zdania w zdanie złożone i odwrotnie, -przekształcam mowę zależną na niezależną	-redaguję tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuję w formie mowy niezależnej.
--	---	---	---	--

Słowotwórstwo				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-znam pojęcie słowotwórstwa, podstawy słowotwórczej, tematu słowotwórczego i definicji słowotwórczej, -znam pojęcie formantu i rodzaje formantów -zna zrosty, złożenia, zestawienia.	-odróżniam wyraz podstawowy od wyrazu pochodnego, -próbuję tworzyć definicje słowotwórcze wyrazu, -wskazuję formanty -znam zasady tworzenia złożzeń, zestawień i zrostów.	-wyjaśniam, czym zajmuje się słowotwórstwo, -wskazuję podstawę słowotwórczą i temat słowotwórczy, -tworzę definicje słowotwórcze, -wyjaśniam funkcje i rodzaje formantów.	-dokonuję analizy słowotwórczej wyrazu, -omawiam kategorie znaczeniowe wyrazów, -poprawnie nazywam zrosty, złożenia i zestawienia	-świadomie stosuję w swoich wypowiedziach wyrazy należące do różnych kategorii znaczeniowych, -przedstawiam analizę słowotwórczą wyrazu.

Zróżnicowanie języka- homonimy, wyrazy pokrewne, zapożyczenia, archaizmy, neologizmy, synonimy itd.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-znam pojęcia: skrót i skrótowiec, synonim i antonim, homonim, neologizm i archaizm, kolokwializm, zapożyczenie, związek frazeologiczny, -rozpoznaję kilka rodzajów skrótowców,	-rozumiem pojęcia: skrót i skrótowiec, synonim i antonim, homonim, neologizm i archaizm itd. -odróżniam skrót od skrótowca -znam rodzaje skrótowców, -wskazuję homonimy itd.	- identyfikuję skróty i skrótowce w tekście, -podaję przykłady synonimów, antonimów i homonimów, -wskazuję związki frazeologiczne w utworze, rozumiem ich znaczenie,	-poprawnie używam np. związków frazeologicznych -dobieram styl wypowiedzi do sytuacji i celu komunikacji, -definiuję pojęcia: skrót, odwołuję się do przykładów,	-świadomie wykorzystuję różne frazeologizmy, synonimy i antonimy dla osiągnięcia celu wypowiedzi, -funkcjonalnie wykorzystuję zdobyte wiadomości,

-odróżniam wyrazy bliskoznaczne od wyrazów pokrewny, -próbuję zastąpić kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego.	-znam znaczenie wybranych związków frazeologicznych, -zastępuję kolokwializmy wyrazami ogólnymi, -znam sposoby wzbogacania słownictwa.	-poprawnie zastępuję kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, -wymienia różne rodzaje zapożyczeń.	-tworzę synonimy, antonimy konkretnych słów, -interpretuję tekst, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję archaizmów -bezbłędnie zastępuję kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, -bezbłędnie zastępuje zapożyczenia.	-świadomie używam kolokwializmów i archaizmów w celu stylizacji tekstu, -na bieżąco wzbogacam swoje słownictwo, -stosuję różne sposoby wzbogacania słownictwa
--	--	--	---	---

Komunikacja językowa i kulturowa				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-znam pojęcie grzeczności językowej, -rozpoznaję niektóre zwroty grzecznościowe, -wiem, że istnieje norma wzorcowa i norma użytkowa -rozpoznaję teksty reklamowe -znam pojęcia:perswazja oraz manipulacja, -dostrzegam manipulację językową.	-wiem, na czym polega grzeczność językowa, -wskazuję zwroty grzecznościowe w liście, -odróżniam normę wzorcową od normy użytkowej, -znam cechy i funkcje tekstów reklamowych, -odróżniam perswazję od manipulacji językowej, -rozpoznaję środki służące manipulacji.	-podaję przykłady zwrotów grzecznościowych, -przestrzegam zasad pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach -omawiam różne rodzaje błędów językowych, -określam cechy i funkcje tekstów reklamowych, -wskazuję różnicę między perswazją a manipulacją.	-bezbłędnie stosuję zwroty grzecznościowe, w tym zaimki osobowe w liście, -rozpoznaję różne rodzaje błędów językowych, -wskazuję cechy i funkcje tekstów reklamowych, -wyjaśniam różnicę między perswazją a manipulacją, -wskazuję w tekście środki służące manipulacji.	-poprawiam błędy w pracach swoich kolegów / koleżanek, -na co dzień wykorzystuję wiedzę o komunikacji językowej i kulturze języka, -świadomie posługuję się perswazją, -nie poddaję się manipulacji językowej ani jej nie używam.

III. Tworzenie wypowiedzi

streszczenie, rozprawka, opowiadanie twórcze, charakterystyka, przemówienie, recenzja, wywiad				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Znam cechy pisemnych form wypowiedzi, - podejmuję próbę ich napisania, -dostrzegam informacje w streszczanym tekście, -wiem, czym jest rozprawka, -znam pojęcia teza i argument, -wiem, że argument powinien być uzasadniony i zawierać odwołanie do przykładu, -znam wybrane kryteria oceny tekstów kultury, -pod kierunkiem np. nauczyciela piszę rozprawkę z tezą, proste przemówienie, opowiadanie twórcze oraz recenzję, -przeprowadzam prosty wywiad.	-Piszę proste formy pisemne wg zasad -streszczam proste teksty, -wymieniam elementy kompozycyjne rozprawki, -formułuję tezę, -odróżniam przykład od argumentu, -znam zasady tworzenia planu kompozycyjnego -wiem, na czym polega trójdzielna kompozycja opowiadania, rozprawki, przemówienia, recenzji, -piszę rozprawkę z tezą, opowiadanie twórcze, przemówienie i recenzję, -przeprowadzam wywiad zgodnie z zasadami	-Poprawnie piszę pisemne formy wypowiedzi, -pisze dobre streszczenie, -wymieniam cechy rozprawki, -odróżniam tezę od hipotezy, -odróżniam argument od kontrargumentu, -ilustruję argument przykładem, -pisze rozprawkę z hipotezą oraz przemówienie, w którym odpiera przewidywany kontrargument, -uzasadniam dobór argumentów, -stosuję akapity dla oznaczenia głównych elementów kompozycji -przeprowadzając wywiad, uwzględniam cechy gatunkowe tej formy wypowiedzi	-Tworzę logiczne, spójne pisemne formy wypowiedzi stosując bogate słownictwo, -logicznie porządkuje informacje z tekstu, -stawiam ciekawe / oryginalne hipotezy, -hierarchizuję argumenty, -piszę rozwiniętą rozprawkę z tezą i hipotezą, ciekawe rozbudowane przemówienie i opowiadanie twórcze, pełną recenzję, -przeprowadzam wywiad zgodnie ze wszystkimi wymogami.	-Samodzielnie tworzę pisemne formy wypowiedzi uwzględniając wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi, -samodzielnie pisze spójną i rozwiniętą rozprawkę z tezą oraz hipotezą, -samodzielnie piszę spójne przemówienie, używając różnych środków retorycznych i różnych rodzajów argumentów, -koryguję własne i cudze błędy związane z tworzeniem form wypowiedzi.